

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Un an — 1000 coroane.

O nouă verigă în lanțul nesfârșit al suferințelor cari pun la încercare puterea de viață și strămoșasca răbdare a unui popor. Un nou proces, o nouă condamnare!

De astădată revista noastră a fost pusă la o nouă contribuție. Pentru articolele „Ghedeonii” și „După zece ani” redactorul nostru Demetriu Marcu a fost osândit de Curtea cu jurați din Cluj la un an închisoare și 1000 coroane amendă.

Strângem cu dragoste frățescă mâna iubitului coleg, care va avea tovarăși în temnița din Seghedin prietenia noastră și recunoștința pe care o dau totdeauna neamurile, acelor puțini, cari înfruntă cu pieptul lor urgia vremilor.

Thalia noastră.

Încă o adunare culturală ne-au dat zilele din urmă. În numele Thaliei s'au întrunit de astădată fruntașii noștri. Și vreme de două zile a fost mișcare, a fost sărbătoare în orașul istoric Alba-Iulia. Se'nțelege, că nici aici n'a dat greș vechiul și bunul tipic al adunărilor noastre culturale. Cetiți rapoartele din ziare și veți vedea pomelnicul tradițional. A fost „seară de cunoștință”, au fost ședințe cu comisiuni de verificare, de cenzurare, de raportare, cu lămuriri de socoteli și numeri, cu listă de membri, a fost banchet cu mâncări bunișoare și cu toaste însuflețite, a fost concert, teatru de diletanți — și vreme de două zile a cântat „țarina dela Abiud” taraful vestitului Ghiuț din munți. Ei — a fost bine, a fost frumos și s'a mai descreețit puținel fruntea oamenilor. S'au mai întâlnit prietini vechi, s'au legat cunoștințe noi și s'a veselit tineretul dornic de viață... Și afurisitul de Ghiuț cu arcușul lui meșter deslușeă atâta patimă din doinele strămoșești... Cum zic toate bune... Dar, vorba cu Thalia ce s'a ales?... Să fim drepti: am rămas tot în ogașa veche. Biata muză, dacă s'ar fi coborât între noi, ar fi fost probabil cea mai neglijată între cocoane. Sărmana Thalie, nimeni n'a avut grija ei... Să fim iertați, dacă vom încerca noi o reparație postumă...

De sigur că nu ne vor trebui multe argumente, ca să arătăm importanța teatrului la noi. N'avem decât să privim în tabăra contrară. Guvernul din Budapesta înțelege prea bine însemnătatea culturală a teatrului și susține cu subvenții uriașe teatre în toate centrele

noastre. Aici se propagă zi de zi cultura străină care ne sapă sufletul pe nesimțite. Și, să nu ne adormim cu vorbe: influența acestei culturi străine care e mai primejdioasă ca ori-ce regim de teroare politică, noi o vedem cum cucerește treptat societatea românească. Din școlile ungurești, din studiul limbii și literaturii maghiare, din teatrul dela Budapesta, tinerii noștri se aleg cu coruperea mentalității lor românești. De sigur că nu-și vor renega neamul pe urma acestei educații străine care i-a chinuit și i-a trecut din lovitură în lovitură. Dimpotrivă în cei mai mulți se va zămislî probabil un puternic sentiment de revoltă pururi trează care o să-i lege de aspirațiile noastre... Și vor veni cu noi, ne vor da inima și ne vor da votul acești oameni. Dar ce păcat că, bieții noștri tovarăși de luptă poartă toată viața lor, jugul unei culturi străine care le povățuiește sufletul.

Sărmanii băieți de țărani aruncați din liniștea unui sătuleț în largul lumii, cum n'ar rămâne biruiți în vâltoarea civilizației? Cum nu s'ar supune moștenirea lor de acasă, când un duh străin și-a pus în mișcare meșteșugita lui rețea de paiangen? De sigur că rămâne învins în această luptă inegală acest țaran purtat prin școli. Intors din nou în mijlocul celor cari l-au trimis, omul nostru va fi inconștient o viață întreagă solul unei culturi străine. Va trăi într'un continuu, ciudat și tragic paradox. Va fi poate șeful mișcării politice românești dintr'un colț de țară, se va sbuciumă zile și nopți sub povara nedreptăților politice, va avea deslănțuiri pătimașe de ură împotriva asupritorilor, dar în acelaș timp argumentele lui și le va culege din cărți ungurești, el va ceti la cafea foiletonul din „Budapesti Hirlap”, va fredona în plimbările lui singuratece niscai cântece de pe pustă și — ca ironia să fie complectă — într'un moment de supremă indignare va aruncă o tipică injură unguească cutărui reprezentant prea sgomotos al truției turanice. Și n'ai decât să-l urmărești, în totdeauna poți desluși rostul straniu și bizar al acestui om. Ascultă-l în cuvântarea lui în care revendică drepturi pe seama poporului nostru obidit... El vorbește de suferințele neamului românesc din care s'a ridicat, el își spune amărăciunea în limbă pistriță însă românească, cu toate astea gestul, mișcarea și felul de judecată ale acestui luptător sunt străine. El se încruntă ungurește, el strigă și gesticulează ca cetățenii dela Salonta mare, el își înmlădie glasul într'o dulce-gărie străină și când degetul lui se ridică amenințător prevestind furtuna răsunării, tu privitorul deslușești involuntar conturile cutărui Barabás Béla, sau alt corifeu al oratoriei specifice

maghiare... Și așa mai departe — pas de pas se urzește o viață întreagă nenorocitul paradox: un om care își afirmă romanitatea cu mijloace sufletești maghiare.

Un instrument din cele mai sigure cu care lucrează aparatul destul de complicat al culturii străine este și teatrul. Guvernul s'a îngrijit să fie în ori care centru de provincie teatru unguresc. Aici seară de seară se cântă și se joacă ungurește. Alături de piesele traduse din repertoriul străin se dau bucăți smulse din sufletul maghiar. Se'nțelege, la aceste reprezentații azistă o mulțime din cărțurarii noștri. Unii se duc din îndemnul educației de care am amintit, alții împinși de dragostea firească de teatru. Și acum rezultatul fatal care nu lipsește nici când? Il știm cu toții cari auzim trecând pe la ferestra unui prietin o arie din „Lános vitéz” care face delicia domnișoarei în exercițiile de pian, ori tresărim nervoși când cutare tânăr de-al nostru plescăie din degete, pune capul pe umăr și începe cu vitejie: „*En vagyok a falu rozsza egyedül*”... Il știm cu toții și rămânem duși pe gânduri ca în fața unei nenorociri...

Ne dăm seama de primejdia care ne amenință și, în credința că am găsit un remediu de mântuire, ne dedăm la strașnice naivități. Ne zicem așa: Fac Ungurii teatru, — facem și noi. — Și pacostea e gata. Se pun oamenii noștri pe lucru. Iși aleg o piesă, de obicei fără nici o pricepere. Se împart rolurile și cel care face acest lucru trebuie să dispună de strașnice abilități diplomatice. Să nu-și găsească pierzarea jignind pe fata domnului avocat care în nici un caz n'ar putea primi un rol disgrațios. Și pe urmă ține-te de repetiții, de complicații. După îndelungate pregătiri, într'o zi de praznic, când e aniversarea unui eveniment de însemnătate națională, îți îmbraci haina de sărbătoare și pornești la teatru. Te așezi în scaunul tău împrejmuț de fruntași, oameni de seamă veniți din toate părțile. Se ridică cortina și...? Ce să mai spun? Vreme de trei ceasuri ești silit să compătimesti pe cele zece ființe naive cari intră și ies, vorbesc încet sau strigă și nu știu ce să facă cu mâinile. Se'nțelege că te plictisește strașnic junele amarez care își spune tirada dând vitejește din cap și cerșește dragoste într'un diapazon grozav de ridicat. El bietul e candidat de avocat și n'a fost la teatru în Cluj decât de patru ori. Mai bine nu-i dă mâna. Și de sigur că vei întoarce capul când domnișoara rușinoasă va pune bărbia în piept și va spune cu ochii în pământ trăgându-și vorbele cântate: „Te iubesc Nicolae!”... Negreșit, că închizând ochii mintea te va purta atunci fără voie la primadonna teatrului un-

guresc din reprezentarea de alaltăseară și-o vei găsi cu șic și de-un ireproșabil talent. Și din paralela ce-o faci în pripă, tu cu toată dragostea ta de neam, ieși biruit. Rămâi cu conștiința unei inferiorități umilitoare. Vei strânge mâna fetei care va veni la tine rumenă de șială: „Ai fost bine domnișoară. Ai jucat ca un înger“... Dar în sufletul tău va încolți amărăciunea: Când ne va scăpa Dumnezeu de acest ridicol diletantism?...

Să fim sinceri, diletantismul acesta în teatru e în cele mai multe cazuri o adevărată nenorocire, căci sunt prea puțini diletanți de talent. Și cum vom putea noi strivi influența culturii maghiare propagate de teatru unguresc? Prin diletantism de sigur nu. Artei trebuie să-i opui artă! Trebuie torță care pune în mișcare fibrele sufletului și săvârșește opera mare a prefacerii. Bunăvoința, ca criteriu de judecată în prestațiunile cu rost artistic n'are ce căută. Arta își smulge biruințele și trebuie să te prosterni în fața ei. Și artă ne trebuie și nouă, pentru că reprezentațiile de diletanți nu mai pot satisface exigențele noastre.

Acesta e un adevăr știut de toți, aproape banal. Am fi deci în drept să credem, că nici fruntașii din comitetul societății pentru teatru nu nesocotesc îndrumările acestui adevăr. Dar se pare că ne înșelăm. Căci și în acest an la adunarea generală ni s'a vorbit de toate, numai de teatru nu. S'a vorbit de „plan de acțiune“ care leagă pe zece ani, s'a vorbit de subcomitete și „filiale“, ni s'a înfățișat o epopeie de cifre, dar nu s'au luat măsuri, ca să ni se deie măcar speranța depărtată a unei trupe de teatru românesc. Un tânăr artist de talent, crescut cu ajutorul societății, a fost lăsat în plata Domnului, în loc să fie angajat în serviciile acestei societăți.

— Și de ce starea asta jalnică? veți întreba.

— Nu sunt bani, — răspunde comitetul... De sigur că o jumătate de milion nu poate face minuni, dar e tot atât de adevărat, că o mică trupă de

șase actori s'ar putea susține din procentele acestei sume... Comitetul însă, care după neînțelegerea regretabilă cu Z. Bârsan a putut învăța din activitatea acestui artist, comitetul a susținut anul trecut trei tineri cari învăță canto, uitând că opera e un stadiu mai avansat al artei dramatice cu care la noi nu prea avem ce căută. În schimb nici o bursă pentru a ne îngriji de actori. Așa a fost și în trecut, așa a rămas acum.

Să sperăm însă că se vor schimba lucrurile. În fruntea societății e astăzi dl Dr. I. Mihu, un spirit distins și luminat care poate aprecia trebuințele noastre. Dela dânsul așteptăm o îndrumare mai luminoasă în viitor pentru realizarea unei necesități care nu se mai poate amâna. E timpul suprem ca ideea teatrului nostru să se desfășoare din proiectele îngropate în mormanul proceselor verbale, căci dimpotrivă ne copleșește cu totul cultura străină, cu care împrieteniți odată, nu ne mai mântuiește nici o putere, nici chiar tradiționalul nostru tiran: *Maiestatea Sa Protocolul...*

O mare rușine ne-a făcut zilele aceste P. Sf. Sa Ignatie Ioan Papp, episcopul Aradului prezentându-se împreună cu părintele R. Ciorogariu la desvâlirea monumentului lui Kossuth. Se n'ștelege nu putea ține mult mulțumirea sufletească creată de o atitudine mai demnă a arhierilor, a și trebuit să vină Sf. Sa Ignatie Papp să ne arete cât de vane sunt așteptările noastre.

Vom mai reveni asupra acestui act rușinos care a făcut o detestabilă impresie și-a provocat — după cum suntem informați din cel mai competent izvor — chiar și desaprobarea înaltelor noastre cercuri bisericești.

Și e foarte firească indignarea generală a publicului nostru cinstit. Acum când relațiile între biserică și guvern sunt atât de încordate, când ministrul de culte își bate joc de cele mai elementare drepturi și lovește în existența așezămintelor noastre, un episcop român ia parte la sărbătorirea lui Kossuth tocmai în ziua când o mare adunare culturală se ține într'un centru, adunare de care

nici nu-și aduce aminte. Probabil că s'a gândit deșteptul fruntaș al clerului nostru că apropiindu-se serbările pentru aniversarea nașterii lui Șaguna e dator să-și aducă omagiile sale memoriei aceluia dictator al Ungariei care a condamnat la moarte și-a spânzurat în effigie pe marele nostru arhieriu.

Ceiace ne miră e că părintele R. Ciorogariu — după toate cunoștințele noastre un bun naționalist și un spirit limpede — încă a ținut să facă societate P. Sf. Sale la această adunare. Dar mirarea noastră atinge culmea, când ne gândim că Sf. Sa părintele Ciorogariu e dintre fondatorii de căpetenie ai „Tribunei“ din Arad care reprobă această faptă rușinoasă, fără a aminti însă că și directorul seminarului ar fi luat parte.

Clara pacta — boni amici!

Constituirea partidului moderat?

Ziarele din România publică o telegramă, datată din Budapesta, în care se vorbește despre constituirea partidului român moderat. Firește, constituirea s'a făcut fără admiterea celorlalți „moderați“ ca d'alde Griguță Moldovan, Gedeon, Alexe Viciu și tovarăși.

Telegrama aceasta spune că președinte a fost ales dl Iosif Gall, mare poprietar în Lucăreț, membru al Camerei magnaților etc., v. președinti dnii Alimpiu Barbulovicu, vicariul Maramureșului, și Nicolae Zigre, avocat în Oradea-Mare și secretarul mitropoliei Sibiiului, iar secretar dl Dr. Emil Babeș... Noul partid a și primit numeroase scrisori de încurajare dela o seamă de fruntași politici maghiari, între alții dela baronul Wesselényi și fostul ministru de justiție — de tristă memorie — Géza Polonyi.

Despre programul noului partid numai „Bukarester Tageblatt“ știe să spună ceva... puțin. „Moderații“ cer executarea legii naționalităților (cu eliminarea articolelor 17 și 18 privitoare la drepturile limbilor nemaghiare în școlile secundare) și abandonează hotărârea conferențelor naționale cu privire la autonomia Transilvaniei...

FOILETON.

Pe banca neagră.

— Amintiri —

După aproape zece ore de zăpăceală: suiri și coboriri de călători, babilonie de limbi și de gură-cască, șuerături, tuneluri și tamponări de vagoane, — trenul se oprește. E noapte. Ce ție și cu sugestia asta: înșiruirea de vagoane ce stă înaintea noastră gata de ducă, printre cari abia străbat somnoroase razele unor becuri electrice, îmi dau senzația că sunt după niște zăbrele de pușcărie.

Cel dintâi ce se dă jos din vagon e conductorul trenului, care ca un gramofon horodogit strigă sec din toate baerile plămânilor: Ko-los-vâr!

...Și pe citația mea eră numele acesta binecuvântat și-l mai cetisem eu și pe „Ungaria“ lui baci Gligorie și și pe imaculatul „Răvaș“... Ajunsesem! Gară, ca toate gările. Trăsuri puține: în schimb șese-șapte poștalioane de hotel. Mă urc în cel dintâi. Prietenii îmi spusese de un hotel de-aci, dar până să ajung i-am uitat numele. Mă frământam acum în poștalionul care pornise: P-a-n-a-m-a-u-a! — P-a-t-a-g-o-n-i-a! — P-a-n-o-r-a-m-a-n-o-n-i-a!... Nu-l nimeream și... pace.

După ce alergăm oarecât fără să întâlnim pe cineva: pe aci oamenii se culcă de vreme și

se trezesc... unguri, după ce lăsăm în urmă și o cafenea în care „ciardașul“ îmi dă forma și măsura, poștalionul stă.

— Hotel Panonia! — zice chelnerul care se repede spre mine pentru ca să-mi ridice bagajul.

— Astai domnule! — strig eu trezit ca dintr'un somn urit, — asta-i! — și-i dau citația... în loc de bagaj.

Urc treptele cu o seninătate de pusnic, până ce cu pereți albi, cu brațe de lumină și cu o tămpită cochetărie de fată bătrână, mă inghite camera 27.

Cer o dulceață. Chelneru mi-aduce o cafea. Cer o „eingemachte fruchte“, mi-aduce o țigare. Cer o „confitures“, chelnerul mi-aduce o... lumânare. Ca să nu-mi mai perd vremea necăjindu-mă, am încuiat ușa și-am stins lumina.

Peste un sfert de oră chelnerul mă face să sar din pat:

— Tessék egy pohár vizet!

Mă svârcolesc apoi într'un furnicar de nervi și adorm târziu cu gândul „la ce va fi mâine!“

Trag mai peste cap plapuma. Scărțăitul mă desmeticește dea binelea. Scot capul și deschid ochii mari, nebuni, ca să cuprind mai bine întunerecul dinăuntru: o umbră se strecoară pe lângă pat, deschide ușa și... ese.

— E Apponyi! — sbier eu frecându-mi fruntea și căutând să mă reculeg de visez ori

nu. Mă ard fiori de spaimă și boabe mari de nădușală îmi țăntuesc fața. Ridic din nou plapuma, mă 'ntorc pe partea cealaltă, și „ce-o fi, să fie... vie chiar și Kossuth!“

Iar scărțâe ușa. Cheia se 'nvârte mașinalicește în broască. Cu o smâcitură de fiară rănită, mă ridic în genunchi.

— Cine-i?! — și toate tremur: pat, masă, scaune și lavor de vocea și încordarea mea sugrumate.

— ...Pardon! Kin' voltam...

— !?...

Era un biet voiajor neamț, care n'avea alt păcat decât că trăsese la „Panonia“ și că odăile deși deschilinite una de alta (trâsnile-ar!) n'aveau decât o eșire: pela mine.

La o căruță stricată și-o roată frântă! Atât i-a trebuit somnului: nu m'a mai îmbiat până dimineața.

M'am ridicat din pat la cinci... Tortura începea la opt. Deschid fereasta și aerul improspătat de roaua căzută, inecă tot, ca o năvălire barbară. Se face tot mai zi și creștetele unor plopi de mai departe încep a se roși cu 'ncetul, ca de-o sărutare vinovată. E soarele! Răsare și pe-aci soarele?

Cobor. Străzile sunt primitoare și largi. Casele mohorite și pe catapodul înțelepciunii săsești: „hie Hantzi cât de prost, numai să hie mare!“

— Jó regyelt! — mă întâmpină curtenitor țalul dela cafeneaua din „centru“. Consum o

Cam atât spun ziarurile din România.

Știrea aceasta, în actuala sa formă incontrollabilă, nici n'ar merita să ne ocupăm mai pe larg cu ea. Nici nu se poate închipui ca niște oameni serioși ca dnii Gall, Barbulovici și Zigre să se creteze la un joc politic compromițător pentru ei... Ceace ne face să dăm atenție ptirii sunt rândurile din urmă ale telegramii: „Partidul a primit numeroase scrisori de incurajare... între alții dela baronul Wesselényi și G. Polonyi...”

Și dela Géza Polonyi! Cunoaștem idea fixă a domnului Babeș de-a rezolvi chestia naționalităților cu sprijinul și concursul marelui intrigant Polonyi. Spre acest scop, însă, fostul ministru de justiție trebuie înainte de toate reabilitat. Acest rol de reabilitatori ar avea să-l joace, pe semne, moderații. Dl Babeș voise să facă această reabilitare, mai anii trecuți, cu sprijinul clubului parlamentar al deputaților naționaliști, dar planul lui... naiv a fost primit cu venita gravitate a oamenilor prea bine educați pentru a zâmbi în fața unei naivități politice atât de patente...

Polonyi în fruntea opoziției naționaliștilor! Cam la această concluzie ajungea dl Babeș în planurile sale de reabilitare... inexplicabilă. Poate, dl Babeș vrea să-și încerce norocul cu „moderații” și, poate, Polonyi nu a încurajat în ei partidul „împăciunitorilor”, ci „tovărășia reabilitatorilor”? Nu știm...

Tot ce știm e că dl Emil Babeș, prin atitudinea sa observată în vremile din urmă, prin interviewurile acordate deosebitelor redacții, prin articolele sale plasate prin osebitele ziare ne îndrituiește să facem cele mai extreme combinații și să dăm crezământ și celor mai de necrezut știri. Cine vorbește și scrie atât de mult — și atât de fără nevoie! — ca dl Babeș, nu poate să-și controleze fiecare cuvânt, punându-l pe cumpăna judecății reci, și va spune uneori și lucruri pe cari, ulterior, le va regreta, fără să-i stea, însă, în putință să le desmintească.

La o desmintire ne așteptăm cu siguranță: dnilor Gall, Barbulovici, Zigre nu le va plăcea să poarte greutatea unor bănueli atât de compromițătoare... și se vor grăbi să reducă știrea ziarelor din România la o scornitură a fantaziei gazetărești.

Ne așteptăm chiar și la o desmintire a dnului Babeș. Ne așteptăm, însă, chiar și la un lucru și mai de necrezut: **ne așteptăm să nu se dea acestor știri nici o desmintire, din nici o parte.**

Oricum, rândurile noastre de critică la adresa dlui Babeș și a tovarășilor săi cunoscuți și necunoscuți își au rostul și îndreptățirea. chiar dacă știrea despre „constituirea” partidului moderat ar fi numai o ...o... senzație prematură.

Un om care vorbește și scrie atât de mult ca dl Babeș, poate să aibă și ambiția să facă atât de mult!

De ce nu i-am lăsa dlui Babeș libertatea de-a se compromite, politicește, pe toate căile cu putință: și prin scris, și prin vorbe, și prin fapte?

Uite, o libertate ce nu i-o poate lua nimeni: libertatea de-a se compromite în cele politice. Sau poate această libertate cetățenească îl face pe dl Babeș, să fie atât de mare aderent al împăcării?...

Nu-l felicităm pe dl Babeș și nu putem felicită nici tovarășii săi de acțiune moderată.

Le lăsam și dlui Babeș și dlor tovarăși ai dlui Babeș libertatea ce nu le-o poate lua nici șovinismul politicianismului maghiar.

*

Și dl Babeș vorbește înainte. „Cunoscutul bărbat politic român” — așa îl numește „Minerva” din București — i-a acordat ziarului bucureștean un interview, în care... se explică asupra planurilor sale.

Înainte de toate a declarat că „până acum nu s'a putut tormă un partid moderat atât din cauza șovinismului maghiar, cât și a... naționaliștilor ultraiști din România, cari au speriat pe Maghiari cu luarea Transilvaniei, cu scrieri

ca „Grossoesterreich”, federalism etc... Partidul național-românesc-moderat (!) se va întemeia pe baza legii de naționalități dela 1868 și va cere să se revoce ordinațiunile ministeriale jignitoare naționalităților. „Partidul moderat se va alipi apoi de un partid maghiar convenabil... Cu un guvern maghiar ca cel de astăzi nu poate fi vorba de un partid moderat, dar cu un Justh, Héderváry sau Lukács s'ar putea sta de vorbă...”

Și așa înainte.

Dl Babeș are toată libertatea incon-fiscabilă...

Gimnaziul din Brad. Azi, când directorii gimnaziilor din Orăștie și Baia mare în hiperzelul lor patriotic refuză înscrierea elevilor români la gimnaziile de acolo, până ce părinții nu dau declarație în scris că fiii lor vor învăța catechizarea în limba maghiară, salutăm cu cea mai mare bucurie hotărârea reprezentanței gimnaziale din Brad, care în frunte cu exmisul consistorului arhidiecezan, asesorul Nicolau Ivan, bărbat bine apreciat de toată suflarea românească pe terenele vieții noastre sociale, politice și economice și a cărui exmitere a fost de toți binevenită, a decis în ședința dela 2/15 Sept. a. c., ca gimnaziul de acolo după ce lipsa lui se simte tot mai tare, să se zidească și completeze în timpul cel mai apropiat. Spre scopul acesta s'a și cumpărat, din cele trei locuri oferite, locul cel mai frumos situat, în extensiuni de 4 jugăre, cu prețul bagatel dela institutul „Crișana” din Brad, o altă jertfă pe lângă cele multe pentru ridicarea gimnaziului. Sperăm că după ce Consistorul arhidiecezan a luat în mână afacerea zidirii gimnaziului, să putem ceti încă în iarna aceasta publicațiunea pentru zidirea edificiului încă în primăvara anului viitor. Pentru strângerea mijloacelor materiale pentru acoperirea speselor atât de multe cu edificarea și susținerea unui gimnaziu la nivelul celorlalte gimnazii, se face apel din nou la generozitatea publicului românesc, care s'a știut totdeauna însuflețit pentru scopurile noastre culturale.

cafea și... aer, mai cu seamă aer; poate nici când n'am avut mai multă nevoie de aer ca 'n ziua aceea. La plată, ca să nu par „chinez de tot” în acest punct de gravitate al Europei și ca să nu rămâe pe-aci urmele unui călător și compatriot care-a îndrăsnit să nu cunoască alduita limbă a statului, mă umflu ca un curcan în apărare și-i torn țalului, foarte serios, între-barea:

— *Hová... Palais de justice?*

O scrintisem. Chelnerul, un sas-botezat, mă măsoară o clipă, nedumerit. Apoi într'o nemțească stricată imi spune s'o țiu înainte și tot la stânga, tot la stânga... — „Până m'oi îndreptă” zâmbesc eu, aprobându-l.

Se țin lanț șirurile de călători. Ca dintr'o mașină infernală, roesc acum pe strada principală mii de tipuri preocupate, închise în lumea și-n gândurile lor, legate toate prin aceleași instincte și totuș deosebite atât de mult una de alta: birjari, servitori, jidani sași, popi, chelneri, precupeți și vagabonzi, — toți vorbesc o singură limbă. Aici și „Someșul” trebuie să murmure în limba statului! Dacăș fi întrebat în momentele-acelea ceva pe... Dumnezeu, poate imi răspunde tot în *ungurește*: mai știi ce-o mai fi făcut... Apponyi!

Înainte-mi acum se întinde o piațetă drăguță. Are ceva pitoresc în aspect și soarele ce se ridicase biruitor, nu face decit s'o înseni-

neze mai mult. Are și ceva flori exotice: din Asia desigur și de neam unguresc... fiindcă n'aveau nici-un miros și nici-o culoare.

În mijlocul pieții e o biserică gotică. Alături, statua lui Matei Corvin. Fostul rege al Ungariei, ține trufaș spada ridicată ca o protestare în contra atitudinii răsboinice a lui Mihai Viteazul, care în fața Universității din București, turnat tot în bronzul amintirilor noastre, îndreaptă către Ungaria lancea omorătoare, ca un vis neimplinit și ca o profeție a vremurilor de izbăvire: că tot mai veghează încă cineva asupra Ardealului!

Și nu m'ar fi sbuciumat nimic din opera sculptorului maghiar, mai puțin m'ar fi impresi-onat atitudinea regelui Ungariei... dar... și acl e toată tragedia neamului nostru, tot iadul în care de sute și sute de ani se sbuciumă și se roade, se înalță și se prăvale, strălucește și cade în întuneric... acl e tot trecutul și poate și tot viitorul nostru: și cel care ridică lancea și cel care protestează spre România cu spada, nu sunt decât fii aceleiași legi, eroii aceluiaș sânge și stelele aceluiaș neam — sunt Români amândoi...

Și m'am gândit la soarta acestui popor, cum te gândești la soarta ta, omule hămesit de nevoi. Am cumpănit durerile dinafară cu viermele dinăuntru: picătura de venin a dușmanului cu izvorul nostru de vecinică otravă... Atârni mai

greu în cumpăna neamului Burdiștii, Siegieștii și toată această spurcăciune prostituată și sunt de mai mult blestem vrednici ghedeonii noștri decât ghedeonii guvernului!...

Să plâng în fața statuei — n'am făcut-o. N'am avut atâtea lacrimi ca să ispășesc atâtea durere! Dar nici n'am zâmbit. Mă dureau îngrozitor tâmplele și obrazul, rece și palid totdeauna, mi-l încălzise rușinea.

Semănă mai mult a abator decât a Palat de Justiție, tribunalul pe care l-am găsit la sfârșitul unei pieți cu zarzavat și... carne. La intrarea principală, deasupra, Themis, împarte muritorilor dreptatea.

— „E 'n mâna zeilor cauza mea” — strig eu văzând-o — „de-acum nu mă mai tem de nimeni!”

Urc scările. „Sala pașilor perduți” mă duce până la curtea cu juri. Nu venise încă nici un „zeu”. M'așez pe-o bancă și privesc afară. În depărtări: pajște verde, coline și păduri, soare și cântec. Acl: umbră și întărituri de ziduri, mucigai și praf înăcrit.

Se 'ntețește sgomotul. Pașii se înmulțesc și rând pe rând trec pe lângă mine măgulitori cei ce „pe sufletul și pe Dumnezeu lor” au să-mi dee mai târziu partea de dreptate cuvenită. Sunt desigur eșiți din alte tipare acești „zei” ai pământului și cu noi muritorii nu pot avea nici

REVISTA POLITICĂ.

Sârbii la rând. Iezuitul a îmbrăcat pentru câteva acte haina șovinismului și cucerește aplauzele celor cari nu văd după culise. Ministrul de culte Apponyi nu vrea să-și părăsească fotoliul ministerial fără să nu agraveze și mai mult conflictul dintre guvern și biserică.

Voind să fie consecvent, a adresat aceiaș ordonanță și bisericii sârbești... cu acelaș rezultat. Nici biserica sârbească nu renunță la drepturile sale!

Ziarul sârbesc „Branik“ anunță că episcopul sârb din Neusatz (Banat), Mitrofan Sevici, a adresat contelui Apponyi o scrisoare, aducându-i la cunoștință că nici el nu se poate conforma cunoscutului ordin de catehizare în limba maghiară, deoarece îl opresc canoanele bisericii orientale ortodoxe.

Chestia limbii de catehizare. Lupta pentru limbă continuă pe întreg frontul fără șovăire. Pressa românească urmează să-și îplinească datoria, discutând pe larg și cu dragoste chestiunea conflictului și modul cum ne putem apăra mai cu succes.

La resolvirea acestui conflict, pare că va concurge și un nou factor: se afirmă, anume, că mitropolia gr. cat. s'a adresat și Curiei papale din Roma, cerând intervenția ei în favorul limbii bisericii române.

De altă parte, însă, „Pester Lloyd“ scrie că episcopii romano-catolici sunt indiferenți față de conflictul ce a izbucnit între ministrul cultelor și episcopii români, deoarece episcopii greco-catolici au omis de a aduce chestiunea înaintea conferinței episcopilor romano-catolici. Ei nu au nici un motiv de a se ocupa cu dispoziția ministrului cultelor, deoarece această dispoziție nu s'a trimis mitropolitului lor și nici unui alt episcop romano-catolic. În cercurile acestora nu se știe dacă mitropolitul greco-catolic a adresat Papei o plângere în această chestiune.

asemănarea sufletească, nici pe aceia a feții: toți sunt mai grași decât mine, vorbesc o limbă străină de lumea muritoare, au și pinteni și mustățile unse, le sfredelesc ca niște sulți ascuțiți, ochii.

Se face liniște. Sunt introdus într'o sală de spectacol. Multele bănci, preamulele scaune, primitoarele foteluri și „banca“ pe care sunt *tessék*-uit să șed, mă fac să cred că e vorba mai mult de un taifas boieresc, decât de judecarea unui biet om din plebe. „Zei“ sunt la locul lor. Mi se fac întrebări seci și mi-se tălmăcesc anapoda răspunsurile date. Procurorul — acesta-i un fel de Ganimed al zeilor — se supără de-o propunere făcută, strigă și-și încrunță ochii, își ia pălăria și caută să părăsească „Olimpul“.

— „Dă-l dracului!“ — zic eu în mine — „ăsta nu mai e „zeu“, ăsta-i om toată ziua!“

Se împacă lucrurile. Mi se spune că sunt acuzat de agitație contra... ideii de stat maghiar, că sunt adus pe această „bancă“ și înaintea acestei Curți pentru a spune că-mi pare rău de ceia ce scrisesem, că regret publicarea și că niciodată nu voi mai îndrăzni să aprind tămăia recunoștinței noastre, mumiei miraculoase din capul Instrucțiunii.

Am răspuns că nu regret, că nu mă „botez“ și că nu cu Statu avem noi ce-avem... A fost deajuns. Nu m'a mai întrebat nimeni, nimic. Nimeni nu m'a mai privit cu ochii blânzi și împă-

„Unirea“ din Blaj, mai chemată să lămurească chestia acestei intervenții cerute sau necerute, nu se declară de loc. Publică, însă, un articol la loc de frunte, accentuând intransigența bisericii gr. cat. în lupta aceasta.

Să mai pomenim și de „Tel. Român“ din Sibiu, care în unul din numerele sale din urmă își exprimă „nedumerirea, îngrijirea, temerea, scoasă din experiențele din trecut, că în situația dată, între împrejurările de astăzi, o discuție parlamentară, purtată pe tema ordonanței de catehizare a contelui Apponyi, în urma vră-unei interpelări (E vorba de interpelarea anunțată de dl Dr. T. Mihali. Not. „Ț. N.“) ce s'ar adresa guvernului, nu ni-ar aduce rezultatele așteptate, ci din contră ar agrava și ar înrăutăți situația.“

Articolele energice scrise de acest organ în chestia limbii de catehizare nu ne dau dreptul să analizăm mai de aproape „nedumerirea, îngrijirea și temerea scoasă din experiențele din trecut“. Cunoscând atitudinea oficială a bisericii în chestia aceasta, nu putem citi din articolul citat, într'adevăr, decât... nedumerire, nedumerire și iar nedumerire...

Audiențe. Săptămâna trecută a început săptămâna patimilor guvernului coaliționist. Vineri a fost primit în audiență ministrul de culte Apponyi, care — precum se afirmă — a raportat Maj. Sale despre chestiunile aparținătoare resortului său, între altele și despre conflictul dintre guvern și bisericile române.

Prim-ministrul Wekerle a stat și el mai multe zile la Viena, pentru a alcătui, în înțelegere cu miniștri comuni, budgetul comun al anului viitor.

Apoi a fost primit și el în audiență. Deciziune, însă nu s'a adus.

Criza guvernului. Coaliția își trăiește zilele de agonie. Alături de momente lucide, puține de tot, numai momente de inconștiență politică. Criza actuală a fost provocată de aducerea pe tapet a chestiunii băncii comune... Atunci

ciuitori de mai înainte. Toți vorbeau și nu ascultă nimeni. Toți gesticulau și nu se seculă nimeni.

— „Socialist, ațățător, ucigaș!“ — răsuna acum în încăperea largă, strigățile procurorului — „trebuesc oamenii ăștia aruncați în foc... nu în temniță!“

Mă 'nghesuiesc tot mai mult în mine pe banca neagră. Amenințările Ganimedului cad tot mai furtunos, mai sdrumicătoare. Un jidan redactor de-al „Ungariei“, creț la păr și 'ntins la piele, chior și ciuruit de pete, s'apleacă pe scaun și mă privește lung. Fața-i strălucește de sfătoșenie și singuru-i ochiu clipește într'o lumină de foc. Și ochiul bolnav și petele și și buzele invințite par'că-mi vorbesc: „Vezi, nu vă spunem noi... baci Moldovân nu scrie el pentru ca să vă desmeticească... de surda apare „Răvașul?“... Am fost ai ungurilor totdeauna și nu putem fi decât sclavii lor! Sunt zadarnice toate... Uite sfârșitul băguelilor voastre!“

Ochiul evreului mă sgârâe și detunările procurorului mă gădelă. Imi întorc capul. Mă scutur ca de-un vis urât și... Ganimedul tace.

Se fac niște formalități banale. După aceia Curtea intră în... deliberare. Sunt poftit și eu să... deliberez afară. Sala e goală. Soarele de toamnă și aerul inviorat de afară, pătrund prin ferestrele mari, inseninându-mă. Fredonez în gând ceva, pentru ca să nu mai gândesc la soarta-mi și pentru ca să treacă mai curind puhoiul peste mine.

toată coaliția numai de chestia aceasta a vorbit. Văzând că resolvirea acestei chestii nu se poate face în favorul cererilor maghiare, au adus în discuție chestia votului universal și, pe urmă, când nici această chestie nu putea fi resoltivă așa cum o cer „interesele națiunii“ aduc pe tapet... plățirea în aur!

În ce privește atitudinea Vienei, ziarul „Neues Wiener Tageblatt“ scrie că peste câteva zile se va decide dacă cabinetul coaliției va încheia un nou pact cu Coroana. Cabinetul va trebui să-și ia angajamente relativ la votarea surplusurilor bugetare, să realizeze reforma legii electorale și să resolve chestiunea băncii conform principiului unității. Drept compensație, împăratul își va da consimțământul ca guvernul ungar să intre în tratative cu cel austriac relativ la introducerea plăților în numerar. În ce privește chestiunile militare Coroana ar fi dispusă să se realizeze programul comitetului de 9. Primul ministru Wekerle consimte ca să înceapă tratative relativ la aceste concesii. Acest proiect e sprijinit de toți miniștri, afară de Kossuth, care numai atunci ar aderă dacă ar primi un aviz oficial asupra acestor concesii.

Libertatea de presă în Ungaria. Precum era de prevăzut, Senatul de punere sub acuză de pe lângă tribunalul din Mureș-Oșorheiu a aflat de întemeiată acuza pentru „agitație“ ridicată de procuror — împotriva dlor Partenie Cosma, Fr. Hossu-Longin, Dr. C. Brediceanu, Dr. C. Maniu și G. Simu și i-a pus pe toți sub acuză. „Agitația“ s'a săvârșit prin publicarea unor articole în numărul jubilar al „Gaz. Tr.“.

Iată pe ce se întemeiază acuza de „agitație“:

1. În articolul lui Francisc Hosszu Longin, la pag. 59: „Un ziar, aproape singurul organ de publicitate la un popor de secol apăsător și persecutat...“

2. În articolul dlui Partenie Cosma la pag. 66: „Dar să nu crează asupraștii că acest popor va fi tot atât de blajin și loial și după ce îl vor lipsi de biserică și de școala sa, lipsindu-l prin asta de Dumnezeuul său și de limba sa...“

3. Din articolul dlui Dr. C. Brediceanu la pag. 76: „Dar nu numai chestia limbei e ceia ce ne desparte de detentorii puterii statului — oricum s'ar numi partidele din cari fac parte, căci față de noi una sunt ei —

Sgomot de uși și fășfăire de pași. Jurații reintru iarăși în împărățiile lor. Se face liniște — o liniște mormântală. Degetul magnetic al aprodelui mă chiamă. Intru. Fețele sunt palide. Un amestec de ridicol și revoltă, de scârbă și blestem, mă stăpânește.

Rar, ca și glasul unei cucuvăi, președintele îmi rostește sentința:

— Curtea te condamnă la un an temniță și la 1000 de coroane amendă!

Nu mai aud nimic. Toate simțurile mi se grămădesc în ochi: jurații și Curtea părăsesc într'o clipă sala, urmăriți de un fior de conservare și împinși par'că dela spate de o temere lugubră.

Mă umflă răsul. Am ceva din iad în atitudine. Buzele mi se strâng într'un rânjet de copil cuminte și pe încrețiturile lor, ca și un steag alb pe niște parapete de pace, îmi flutură cuvintele:

— Nu suntem noi oameni... d'ăia!

La întoarcerea mea spre casă, la o gară unde trenurile se schimb și se încrucșază, un nenorocit îmi cere un creițar... în limba lui Árpád. Tremur. Mi se urcă sângele în cap și pumnii mi se strâng drăcește. Cerșetorul stăruie. Se face tot mai multă lumină în mine. Pumnii mi se descleștează dintr'odată și degetele mi se furșează 'n buzunare. Trăesc o clipă de mândrie. Ca cel din urmă avut al Bizanțului, îi întind creițarul cu un gest de milă:

— Am dat eu mai mult nației tale, decât creițarul ăsta!... Să vă fie de bine!!

D. Marcu.

dar toată mișcarea și efortul nostru spre cultură și înțărare națională e timbrată de un atac contra statului (biserica instituite de bani, societăți muzicale, etc.)... „In Ungaria supremația de rasă a înlocuit supremația de clasă de naștere...”

4. din articolul lui Cassiu Maniu la pag. 89. 90:

„...In nici un alt popor nu găsim atâta spontaneitate câtă s'a manifestat la toate mișcările mari din istoria neamului românesc. Nu găsim la alt popor aceea jertfire de sine pentru binele obștei, ca la cel românesc, la 1848, în revoluțiunea lui Horia, a lui Tudor Vladimirescu împreună cu aceea extraordinară spontaneitate... Și trebuie să știe dușmanii neamului... Un apel în timpuri grele la poporul nostru ne-a dus totdeauna la izbândă...”

5. Din articolul lui G. Simu la p...

„Stindardul tău e sdrănit
De fulgere dușmane,
Pe piept decor Ți-au aninat
Străinii multe rane!”

Introducerea de reforme în Bosnia. În conferințele comune a miniștrilor austriaci cu miniștrii ungari, cari au avut loc zilele aceste în Viena, s'a acceptat definitiv proiectul de constituție pentru Bosnia, urmând acum să se introducă toate reformele, pe cari le-a cerut împăratul prin scrisoarea autografă, adresată ministrului Burrian cu ocaziunea anexării.

Se va crea, deci, regulamentul dietei bosniace. Organizația dietei bosniace va corespunde împrejurărilor confesionale, conform dorinței împăratului, spre a se menține pacea între cele trei confesiuni din Bosnia.

În cercul de activitate a dietei bosniace nu intră decât afacerile relativ la autonomia țării.

Serbările din Alba-Iulia.

În zilele de Duminecă și Luni, frumosul Bălgrad, așezat în mijlocul unor ținuturi roditoare, a găzduit între zidurile sale vechi, povestitoare de străluciri și măririi trecute, — pe cei cari au venit să ia parte la adunarea generală a societății pentru crearea unui fond de teatru român.

Această adunare a fost prezidată de dl Dr. Ioan Mihu, ales președinte al societății în anul trecut, la Oravița.

Preludiile adunării sunt cele obișnuite: primirea solemnă a comitetului, seara de cunoștință și serviciul divin, — apoi prima ședință în sala cea mare a orașului.

Ziua întâi.

La masa prezidială iau loc: *Dr. I. Mihu*, președintele societății, *Dr. N. Vecerde*, cashier, *Dr. I. Blaga*, secretar, *V. Goldiș*, *Dr. G. Dobrin*, *A. P. Bănuțiu*.

De față e o lume românească numeroasă și distinsă, din toate ținuturile.

Discursul prezidial.

În mijlocul unei tăceri generale se ridică noul președinte pentru a-și rosti discursul de deschidere. Vorbește rar și răspicat și cu cât înaintează, cu atât glasul i-se încălzește, încălzind și publicul auditor.

După o prezentare solemnă a regretatului mecenat Alex. Mocsonyi, dl Mihu vorbește despre scopurile culturale în general, apoi urmează:

„Întru conservarea sufletului românesc nu este, însă, de ajuns să avem o clasă de intelectuali nutriți de această dorință, ci avem lipsă indispensabilă de o țărânie luminată și puternică și de o clasă de mijloc, conștientă de ființa sa națională, pentru aceste pături se află întreaga putere noastră de rezistență; aici este izvorul nesecat al energiei noastre naționale, luminarea și trezirea lor la viața națională conștientă trebuie să fie una din preocupările noastre neîncetate, căci numai întemeind de jos în sus, cu grije și înțelepciune, putem clădi cu tărie și durată...”

Conduc de asemenea vederi, așa cred, că societatea noastră teatrală nu se poate mărgini în activitatea sa, la procurarea mijloacelor materiale, necesare pentru teatrul național al unui viitor, durere, prea îndepărtat, ci în situația noastră culturală strâmtorată, datoare este a face tot ce astăzi se poate, pentru a produce o mișcare culturală generală, sănătoasă.

În consecvența celor expuse, după mine, societatea ar trebui să-și amplifice programa sa de acțiune în următoarele condițiuni:

1. În primul loc Vă amintesc, că ar fi bine să cultivăm teatrul țărănesc în comunele noastre rurale.

După experiența făcută în comuna mea natală și în alte comune din jurul Orăștiei, pot mărturisii, că reprezentările teatrale aranjate sub îngrijirea preoțimii și a învățătorilor, cu concursul tinerimii adulte din comune, află în mare măsură complăcerea țaranilor noștri și dau însemnate rezultate educative și morale, dar chiar nici rezultatele materiale nu sunt de desconsiderat. Gene-

ralizate asemenea reprezentanții în toate comunele noastre rurale, ar contribui nespuse de mult la luminarea păturii țărănești, iar din venitele acelor s'ar putea forma în fiecare comună, câte o bibliotecă populară, mai modestă. Chemarea societății noastre cu privire la aceste reprezentanții țărănești ar fi:

a) să îngrijească de piese teatrale, potrivite scopului urmărit;

b) să intervină la autoritățile superioare bisericești și școlare în scop, ca acelea înalte autorități, să recomande, sau să impună preoțimii și învățătorilor rurali, să aranjeze în fiecare an 2 reprezentanții teatrale, cu concursul tinerimii adulte, în favorul bibliotecii populare din localitate;

c) să facă, cu ajutorul presei noastre o propagandă înțeleaptă, în favorul acestei mișcări.

2. În rândul al doilea, Vă amintesc, teatrul studentesc, supt care înțeleg, reprezentanții teatrale, date de tinerii dela licee și preparandii supt îngrijirea unor profesori, sau bărbați de încredere ai societății.

Asemenea reprezentări au cele mai frumoase șanse de reușită, pentru că sunt prea sigur, că publicul românesc ar primi o asemenea întreprindere, în fiecare centru, cu brațele deschise.

Insemnătatea culturală și educativă a teatrului studentesc, este după a mea părere, peste orice îndoială, mai ales în situația noastră.

Dar, am mai avea din această mișcare și acel folos, că îndrăgostind acești tineri mișcarea teatrală, cu timpul ar deveni cei mai fervenți apostoli ai scopului, ia care tinde societatea noastră.

Rolul societății noastre și cu privire la aceasta ar fi tot cel schițat mai sus, relativ la teatrul țărănesc.

3. Participarea intensivă a industriașilor și meseriașilor noștri la mișcarea noastră teatrală, asemenea este un lucru de mare importanță pentru trebuințele noastre culturale.

Drept aceia comitetele noastre filiale vor face bine, dacă vor stăruii în cercul lor cu tot dinadinsul, pentru cooperarea meseriașilor la reprezentările teatrale, aranjate de diletanții noștri, sau pentru a aranja însăși asemenea reprezentări, căci astfel înaltele foloase culturale, vor contribui mult la solidaritatea ce trebuie să existe între diferitele noastre clase sociale, spre binele tuturor.

Traduceri din Emile Verhaeren.

Emile Verhaeren este alături de Maurice-Maeterlink, cel mai mare scriitor pe care l-a avut Belgia, și unul dintre cei mai mari — poate cel mai mare poet contemporan. El și-a publicat primul volum de versuri în 1883, câștigând o reputație universală. De atunci, a publicat foarte mult și s'a strămutat în Franța, unde e iubit și admirat de toți. Verhaeren este, mai ales cântărețul câmpiilor goale, al drumurilor fără călători, al orașelor enorme, gigantice, monstruoase, cari se măresc neconștient, înghițându-și victimele, prinând cătunele, satele și burgurile dimprejur în ghiarele lor, sugându-le și omorându-le.

Publicăm, într'o palidă traducere în proză, fragmente din volumele „Villes tentaculaires” și „Campagnes hallucinées”, — poezii cari, în original, au un ritm și o sonoritate remarcabile, un avânt poetic neobișnuit.

Orașul

Toate drumurile duc la oraș...
Din fundul ceței
Golo, cu toate caturile
Și scările sale mari și drumul lor
Până la cer, până la cele mai înalte caturi,
Se desgroapă el ca dintr'un vis.

Acolo,
Sunt poduri împletite cu fier
Asvârlite 'n sărituri dealungul văzduhului;
Sunt blocuri și coloane
Cari domină fețele gorgonelor;
Sunt turnuri pe foburguri,

Sunt coperișuri și rotițe ce se 'mbucă,
E orașul tentacular,
În picioare,
La capătul câmpiilor și al moșiilor.

Lumini roșii
Cari se mișcă
Pe pari și pe catarge mari
Strălucesc încă chiar la amiază
Ca niște monstruoase ouă de aur,
Soarele luminos nu se mai vede, —
Gură de lumină, închisă
De cărbuni și fum.

Un fluviu de naft și de rășină
Bate grămezile de pietre și punțile plutitoare
Fluerăturile cumplite ale năvilor ce trec
Urlă frica în brumă:
Un fanar verde e privirea lor
Spre ocean și spre văzduhuri.

Cheiuri sună când li-se întrecioanese furgoanele
Căruțe de nisip scârțâe ca niște țâțâni de poartă
Balante de fier fac se cadă cuburi de pământ negru
Și le-alunecă în subpământene de foc;
Poduri cari se deschid la mijloc
Înaltă printre catargele stufoase, spânzurători sombre
Și litere de-aramă însemnează universul
Pretutindeni, dealungul
Coperișelor, al zidărilor și al pereților.

...Când serile
Sculptează firmamentul cu ciocanele lor de abanos
Orașul se întinde în depărtare și dominează câmpia
Ca o nocturnă și nesfârșită speranță,
Lumina lui se înalță-n raze până la ceruri
Șinile sale sunt drumuri îndrăznețe
Spre fericirea înșelătoare
Pe care-o însoțește averea și forța,
Zidurile sale se înșiră ca o armată
Și tot ce vine dintr'acolo
Sosește 'n chemări limpezi în câmpii...

E orașul tentacular,
Hidra nesățioasă... și țintirimul...
Și moaștele solemne.
Și drumurile de-aici se duc la infinit
Spre dânsul... Trad. de V. E.

Pulbere.

Dupe unii oameni și dupe măsteacăn, trebuie să rupi mai multe piei până să dai de dânsii.

În a iubi păgân, în a culege fragi și 'n a prinde fluturi — stă toată tinerețea.

Un pas în dragoste, e cât un drum întreg pe calea prieteniei.

Sunt insecte și oameni ce fug de lumină.

Mai departe așa cred, că ar fi bine și posibil, să se impună bursierilor societății, ca în fiecare vacanță de vară, să aranjeze în cooperare cu alți diletanți reputați, câte un turneu artistic în câteva din centrele noastre de frunte.

În chipul acesta bursierii ar avea prilej a arăta destoinicia și progresul lor, iar publicului i-s'ar oferi reprezentațiuni mai alese, cu un repertoriu potrivit a respunde pretențiilor de artă.

În fine țin să Vă expun părerile mele și în ceea ce privește alcătuirea unei trupe ambulante, compuse din actori profesionali, pentru că eu țin foarte justificată dorința acelor, cari doresc a vedea cât mai curând înjghebarea unei atari trupe.⁴

Dl Mihu Incheie, declarând adunarea generală deschisă.

Discursul acesta a fost primit cu ovații mari și furtunoase, cari s'au învârtit când secretarul societății aduce la cunoștința adunării

Darul dlui Mihu,

citind următoarea scrisoare adresată de dl Mihu comitetului societății:

Onorat comitet!

Dorind a veni întru ajutorul înaltului scop cultural, urmărit de Societatea noastră, dăruiesc cor. 10.000, cu mențiunea ca, din venitele lor, o sumă oareșicare, în fiecare an să se capitalizeze, iar restul să se folosească, la intervale potrivite, pentru:

I. Premiarea și publicarea de piese teatrale românești, potrivite scopului urmărit de Societatea noastră.

II. Premiarea și publicarea de colecțiuni de muzică populară românească, sau compoziții muzicale originale, cu motive românești.

Condițiile mai amănunțite se vor hotărî în totdeauna prin adunările generale ale Societății.

Cu stimă *Dr. Ioan Mihu.*

Conferința dlui Branîște.

După discursul dlui Mihu urmează obișnuitele discursuri de bineventare: protopopul I. Teculescu vorbește în numele Românilor din Bălgrad, protopopul Florian Rusan în numele „Asociației“, Dr. Șt. C. Pop în numele „Asociației arădane“. Tuturor oratorilor le răspunde dl Mihu în cuvinte puține, dar bine simțite.

Urmează conferința dlui Branîște, care desvăluie o parte, necunoscută încă marelui public, a îndeletnicirilor artistice ce le-a dovedit în viața marele mecenat român Alex. Mocsonyi. Așa, între altele, Mocsonyi ca muzician și ca artist creator în muzică e necunoscut publicului românesc. Toți îl știau filozof. Conferențiarul a azistat de mulțori la producțiunile muzicale ale lui Mocsonyi. Eră un pianist și compozitor bine apreciat în cercurile muzicale din străinătate. Nu și-a fixat toate inspirațiile în note, improviza ingenios. Educația muzicală și-a făcut-o sub îngrijirea maestrului Joksch din Budapesta și a renumitului profesor de muzică din Viena, Schmidt. Pe patul morții cântă lin și dulce din voce, acompaniat de nepotul său Antoniu. Scena aceasta a înduioșat adânc pe cei ce au luat parte la ea. În Budapesta concertele casei Mocsonyi erau admirate de artiștii în ale muzicii. Veneă acolo și marele List care ținea mult la frații Mocsonyi. Mocsonyi admiră îndeosebi muzica italiană, iubea însă și pe cea românească. Dintre compozițiile lui multe au fost cântate la Praga.

Conferențiarul a fost răsplătit cu aplauze îndelungate.

Ziua întâi s'a încheiat ca de obicei: după ședință banchet, după amiază petrecere populară, seara concert.

Ziua a doua.

Ziua a doua s'a intrat în discuția mai amănunțită a raportului comitetului central, care ajunge la concluzia ca deocamdată să nu se mai facă angajamente noi de puteri artistice și nici să nu se mai acorde burse noi.

În discuția aceasta a luat parte și dl Oct. Goga, făcând propunerea ca societatea să angajeze pe dl I. Băilă, bursierul societății și absolventul conservatorului din Viena.

După o discuție mai vie și după ce a primit lămuriri din partea comitetului central, dl Goga și-a revocat propunerea.

Trecându-se la raportul casierului, s'a constatat cu bucurie sporul însemnat al averii Societății.

Seara a avut loc o reprezentație teatrală dată de diletanți. Apoi a urmat dans până în zorile zilei.

CRONICA EXTERNĂ.

Criza din Grecia. „Politische Korrespondenz“, cunoscută pentru relațiile sale cu sferile diplomatice din Viena, afirmă că situațiunea în Grecia a devenit foarte gravă. Ea inspiră mari temeri curților europene. Dar cu cât pericolul crește, cu atâta regele se împotrivesc să plece din Atena. Curțile europene îl consiliază însă să plece și să lase pe greci tristului lor destin.

Corespondentul din Athena al ziarului „Berliner Tageblatt“ a avut o convorbire cu ministrul de finanțe al Greciei, care i-a declarat că toată vina pentru situația actuală a țării și a armatei cade în sarcina lui Theotokis. Cu toate că mișcarea ofițerilor a avut de scop și reorganizarea administrației generale a Statului, totuși cauza imediată a mișcării a fost numai cestiunea comandamentului suprem al armatei. Theotokis a comis o greșală foarte mare prin crearea acestei funcțiuni, deoarece principele moștenitor, din lipsă de timp, a fost avizat exclusiv numai la rapoartele ofițerilor din anturajul său cel mai apropiat. S'a format astfel în scurt timp o clică, care se folosea de influența ei în dauna celor mai puțin favorizați. Prin acest procedeu s'a creat în armată un puternic curent de antipatie față de comandantul suprem al armatei. Nu este vorba de o antipatie față de principele moștenitor, ci numai de o opoziție contra ofițerilor favorizați din clică curții. Mișcarea n'a fost deci antidinastică.

De altă parte, cercurile oficiale iau poziție împotriva izbucnirilor prințului moștenitor. Un membru al cabinetului a declarat reprezentanților presei, că regele însuși a desaprobat energic limbajul prințului de coroană ținut la Patras; apoi a adăugat că el recunoaște caracterul patriotic al mișcării ofițerilor. Dar când se judecă atitudinea prințului de coroană, trebuie să se ia în considerațiune că el a fost indus în eroare de Theotokis. Partizanii acestuia voiau să-l sequestreze pe prințul cu totul pentru dânsii, pentru ca să ajungă la putere. Declarațiunea aceasta Curtea n'a desmintit-o, dar partizanii lui Theotokis au protestat, atacând pe rege. La acest atac, partidul militar a răspuns că va menține pe rege pe tron, dar dacă el vrea să abdice, atunci să plece cu toată familia sa.

De asemenea primul ministru a trimis ziarului o declarațiune că regele a trimis principelui moștenitor o telegramă, contrasemnata de primul ministru, prin care principele moștenitor este rugat ca să rămână în străinătate până se va rezolva criza internă.

Cei 14 ofițeri, cari s'au declarat pe față partizani ai principelui moștenitor, agitând în același timp contra uniunii ofițerilor, au fost puși în disponibilitate.

O parte a opiniei publice începe să fie dușmană fostului prim ministru Theotokis. Așa, un general de divizie i-a adresat o scrisoare publică cu privire la spusele acestuia, prin care a declarat pretențiunile ofițerilor ca fiind neexecutabile și anti-patriotice. Revoltatul general spune că răbdarea armatei e pe sfârșite. Până acuma nu s'a dat din partea armatei destulă atențiune

teoriilor subminante ale lui Theotokis și ale partizanilor săi, dar dacă acum ei vor îndrăzni să se miște, toți vor ajunge pe eșafod și vor fi ghilotinați....

Din Serbia vin mereu știri contradictorii, cari ne vorbesc când despre o aplanare a chestiei prințului George, când despre agravarea situației.

Se pare, însă, că mișcarea ofițerilor pentru reintegrarea prințului George în drepturile sale de prinț moștenitor și împotriva partidului radical dela putere, progresează.

Prințul a fost zilele trecute la clubul ofițerilor unde a stat mai mult timp în tovărășia a 100 ofițeri.

Unul din aceștia a declarat pe față că atacurile contra armatei provin dela radicali, cari sunt sprijiniți de guvern. Dacă până în două săptămâni Scupcina nu va reintegra pe prinț, a spus el, ofițerii vor ști să pună capăt regimului nefast de astăzi.

Discuțiile violente ce-au avut loc în clubul vechilor radicali par a confirma seriozitatea acestei mișcări. În una din ședințele din urmă ale clubului vechilor radicali, fostul ministru Sinici a atacat cu mare violență pe prințul George și a propus ca în viitoarea sesiune parlamentară să se propună expulsarea lui cu forța, dacă nu se poate altfel.

Protopopul Ghirici s'a pronunțat în terminii următori:

„Regele să bage de seamă ca nu cumva, pentru un fiu degenerat, să vie în conflict cu cel mai puternic partid din Serbia. Altmintrelea-i sunt numărate și zilele lui.“

Atitudinea aceasta a lui Ghirici bate la ochi cu atât mai mult, cu cât pe timpul Obrenovicilor el eră un aderent pe față al dinastiei Karagheorghievici pentru care a fost închis mai mulți ani.

De altă parte, din izvoare sârbești oficiale se anunță că prințul George s'ar fi împăcat cu prințul Alexandru în urma intervenției regelui și a ministrului Milovanovici. Cei doi frați au avut Duminecă înainte de amiază o convorbire amicală, în decursul căreia prințul George a căutat să convingă pe fratele său că nu este adevărată știrea după care dânsul ar dori să devină iar principe moștenitor.

Această împăcare a avut un preludiviu interesant. Consiliul de miniștri hotărîse să se plătească datoriile prințului George din tezaurul public. Prințului George i s'a votat un apanaj de 100.000 dinari pe an, sub condiție ca o parte a datoriilor sale să fie plătite de rege.

E probabil că prințul George va părăsi Serbia în curând spre a intra în armata rusă. Se zice că noul ambasador rus, Harting, care și-a luat postul în primire, ar fi adus cu sine invitațiunea Țarului pentru prințul George.

Indepărtarea prințului George a devenit necesară în urma declarațiunei fratelui său Alexandru, care a spus că numai atunci își va continua studiile în străinătate, dacă și prințul George va lipsi în acest timp din țară.

Ziarele opoziționale nu știu, însă, despre această împăcare. Dimpotrivă, anunță că Șeful de secțiune Spalajcovic s'a prezentat la prințul George și ia comunicat în numele guvernului că guvernul e dispus să-i plătească imediat 200.000 de dinari și să-i acorde un apanaj anual de 120.000 de dinari, sub condiție însă ca să părăsească imediat Serbia. Spalajcovic i-a dat speranțe prințului că va fi angajat în armata rusă.

Prințul George a respins oferta guvernului, zicând că politicienii radicali știu prea bine că armata e de partea lui. De aceea, dânsul nu pleacă din Serbia.

Crematoriile.

(Sfârșit.)

Iară acumă fie-ne permis, a face o asemănare scurtă cu întâmplările, cari adeseori se petrec la mormântul deschis. Când scoboară sicriul în groapă, cât e de mare pericolul, ca din negrija îngropătorilor să se răstoarne, ce sunete înădușite produc gliile de pământ, cari cad pe sicriu, cum cei curioși se îmbulzesc înaintea celor ce jelesc și cum calcă în picioare mormintele învecinate, cum dacă e ploaie sau tempeste, doresc cu toții să se sfârșească cât mai curând — într'adevăr, nu mai poate încăpea absolut nici o îndoială, care e mai estetică: înmormântarea sau arderea?

Cu acestea s'ar fi sfârșit obiecțiunile *contra* arderei mortilor și încercând să le combat, cred, că am adus diferite momente, cari *susțin* modul cel nou, — *al arderei*.

Dară cu introducerea lui se câștigă avantajii cu mult mai mari și anume: pe *terenul igienic* și al *economiei naționale*.

Din punct de vedere igienic, arderea mortilor este *singurul mod rațional de înmormântare*.

Ca să găsești în apropiere un teren acomodată, este în cele mai multe orașe aproape imposibil. Cimiteriile trebuiesc așezate tot mai în afară de oraș; prin aceasta se urcă nu numai speșele de înmormântare, căci transportul fiind de o durată mai lungă, natural că și prețul e mai mare, dar fiecare cercetare a mormântului e împreună cu jertfe în bani și cu deosebire jertfe de timp, cari pentru cei dela orașe adeseori sunt mai scumpe decât banii.

Un crematoriu însă și cu deosebire un *columbariu*, adică o zidire pentru așezarea cenușei, pot fi zidite în centrul orașului și pe un loc relativ foarte mic se pot așeza mii și mii de urne cu cenușe.

În ce privește speșele împreună cu arderea mortului mulți exagerează.

În realitate speșele, socotit totul, sunt mai mici decât cele împreună cu înmormântarea — se înțelege în orașele, cari au crematorii; sunt mai mari atunci, când nefiind într'un oraș crematoriu trebuie transportat mortul în alt oraș, nu numai transportul pe tren, carul de moarte, bacșișurile, etc. etc., trebuiesc solvite de două ori, odată la dusul dela casa mortului la gară, și a doua oară dela gară la crematoriu. Și cu toate acestea speșele nu ajung cifra, pe care săracul să nu o poată suporta. Se înțelege că amăsurat luxului, pe care îl desvoaltă familiarii se urcă și speșele.

Ca să se dea și celor mai săraci posibilitatea, ca după moartea lor să se acopere speșele, aproape toate reuniunile de arderea mortilor încheie contracte, în vârtutea cărora membrii pentru acoperirea speșelor necesare solvesc o premie anuală relativ mică, a cărei mărime depinde dela etatea celui ce se asigură.

De încheiere să spun ceva și despre partea tehnică. Arderea, ca atare, aproape toți și-o închipue, ca și cum eră în evul mediu arderea pe rug. De loc!

În crematoriile moderne, cadavrul nu vine în atingere nici cu flacărele și nici cu materialul de ars, și cenușa omului rămâne curată și liberă de alte substanțe.

Zidirea se compune din 2 caturi. Catul cel mai sus (al doilea) e în oblire cu pământul și în el se află capela. Sub el (catul prim) sunt două despărțăminte dintre cari în unul e camera de ardere, iar în celălalt e cuptorul și camera de încălzire.

Cele vre-o 60 de crematorii din Europa, pe cari le avem azi, sunt aproape după 12 diferite sisteme zidite, toate însă au de bază principiul lui Siemens cu arderea gazoasă regenerativă. Insușirea sistemului acestuia constă în

aceia, că nu se folosește direct căldura produsă prin arderea materialului, ci temperatura cu mult mai mare, care se produce prin aceea, că gazele eșite din materialul de ardere se amestecă cu oxigen și se aprind. Flăcările acestea posed temperatura cea mai înaltă, care se poate produce până acumă pe pământ. Ele se conduc apoi într'un spaț de căldură și de acolo în camera de ardere, a cărei pereți și podine sunt făcute din petrii de Chamotte, și încetul cu încetul încălzesc zidurile până devin incandescente. Când ajung la starea aceasta, se închid gazele prin anumite astupătoare așa, că nici acestea și nici alte flăcări nu pot ajunge în partea din lăuntru a camerei de ardere. În schimb însă prin mașinăria întră aerul atmosferic, trece prin spațiul de căldură și se înfierbântă de pereții incandescenti în așa măsură, că ajunge la o temperatură de 1000° C. și întră în camera de ardere. Aceasta e temperatura cea mai potrivită pentru arderea mortului.

Până se produce căldura, care durează cam 3—4 oare, se aduce sicriul în capelă. După ce a trecut ceremonialul și a ajuns sicriul, prin submersiunea hydraulică în jos, se transportă pe un car de fier în camera de ardere, unde prin un mecanism deosebit e reținut pe un roșteiu, iară carul de fier pleacă înapoi. Ușa se închide hermetic și se începe arderea. Deja după 2—3 minute sicriul florile și cununile dispar și cadavrul e gol pe roșteiu, așa că aerul fierbinte de 1000° îl impresară din toate părțile. Prin o fereaștră mică prin ușă se poate urmări întreg procesul de ardere. Priveliștea nu e îngrozitoare cum se vorbește, că membrele singurate se mișcă, din cauză că se contrag mușchii. Tot așa de naivă, ba chiar tendențioasă este afirmarea, că prin arderea cadavrelor s'ar umplea aerul în depărtare de câțiva kilometri de mirosuri grele. Ori și cine, care are și numai o slabă idee de chimie, că mirosuri grele se produc numai în cazul, când corpurile cari se ard, se încălzesc și arderea nu e completă. În crematorii însă, unde mortul ajunge deodată într'o temperatură de 1000° C. și primește încontinuu prin aerul atmosferic oxigen, arderea e cea mai perfectă, pe care și-o poate închipui mintea omenească, și e absolut imposibil, ca prin procedura din lăuntru cuptorului să ajungă și cea mai mică urmă la organul mirosului.

Cenușa sicriului, a îmbrăcăminteii mortului, a florilor, etc., sunt toate așa de ușoare, încât curentul din cuptor le ia cu el. De fapt rămân ca cenușe numai părțile acelea ale corpului omenesc, cari prin căldură nu se nimicesc, și anume *varul, acid fosforic al oaselor*. Acesta la un om mare cântărește cam 1½—2 kgr.; el se pune într'o cutie de pleu sau alt metal, se închide hermetice și se gravează apoi numele și conumele răposatului, ziua nașterii și a morții, încât nu se face nici când vre-o confuziune, astfel se predă familiarilor, cari apoi se îngrijesc după putințele lor de păstrare mai departe. De regulă cutia de pleu se așează într'o urnă de peatră sau metal și se păstrează într'o sală de urne. În timpurile mai nouă diferitele societăți pentru arderea cadavrelor fac cimiteri, în cari se așează urnele în pământ.

Mișcarea în favorul arderei cadavrelor e în creștere continuă și va crește rapid atunci, când vor cădea barierele, pe cari le-au ridicat în contra ei unele dintre statele cele mai mari. Aceasta nu va dura mult timp, căci *ideea fundamentală*, pe care se bazează arderea cadavrelor este din toate punctele de vedere — *rațională*.

Rațiunea o poți înăbuși pe un timp oare care, — pe vecie, sub nici o împrejurare!

Spre orientare țin să amintesc, că în expunerea acestora am folosit cu deosebire un tratat „Die Feuerbestattung“ de prof. M. Pauly.

Preotul O. Murășanu.

Expoziția de copii din Orlat.

Mă găseșc în plăcuta pozițiune de a Vă comunica, că fruntașii comunei noastre Orlat, conștii de a lor chemare și în deplina cunoștiință a scopurilor înalte, ce Reuniunea noastră agricolă le urmărește, a primit cu multă însuflețire apelul comitetului central al numitei Reuniuni, lansat în scopul aranjării expoziției a IV-a de copii în Orlat. Pentru ca mamele să aibă timp îndestulitor de a se pregăti cu odraslele lor pentru expoziție, s'a stabilit termenul ținerii expoziției pe Miercuri, 27 Octomvrie st. n. (sărbătorearea Cuv. Paraschiva.)

Încât pentru vârsta copiilor de admis și pentru premiile de împărțit, conferența fruntașilor a acceptat datele din programul expoziției a III-a, ce s'a ținut în 1908 în frunțașă comună Poiana.

Drept încurajare și din partea noastră, la apelul făcut comuna politică Orlat a votat o sumă de 50 cor.; comuna bisericască gr. cat. 20 cor., iar institutul nostru de credit „Brădetul“ 30 cor. sau în total suma de cor. 100, drept contribuire la premiile de împărțit.

Pentru ca interesul pentru această expoziție să fie cât mai potențat, fruntașii noștri sunt de părere, ca în juriul expoziției, pe lângă totalitatea membrilor din comitetul „Reuniunii“ și a soțiilor lor, să între toți medicii noștri din comitat; apoi administratorul protopresbiteral dl Dr. I. Lupaș și doamna; dl Dr. Petra, adv. și doamna (Seliște); dl Nicolae Togan, protopop și doamna; dl I. Manta și Dionisie Aaron, preoți din Gura-Răului; dl I. Hanzu, paroh în Cacova; dl Valer Popovici paroh în Sibiel, dl A. Flucuş paroh în Săcel, dl I. Popa, paroh în Cristian, dl I. Ghisoiu, par., dl I. Giurgiu dir. școl., dl Ludovic. Pemasoscacont; dl I. Munteanu, primar, dl I. Stoita, epitr. și dl I. Iliu, notar, toți din Orlat. Cum aceștia formează împreună cu medicul nostru dr. G. Prunaș și comitetul aranjator local și cum și soțiile acestora vor cutreeră casă de casă pentru luminarea mamelor și pentru înscrierea copiilor, nădejde avem, că expoziția din Orlat nu va sta cu nimic îndărătul celorlalte, aranjate până aci.

Vom da deci cele mai învederate dovezi că ne știm însufleți cu toții, când interesele obștești o cer dela noi; vom și munci desintereșati când vorba este de a sări în ajutorul poporului nostru.

Cum în Orlat se găseșc adevărate frumuseți de copii și de oameni în vârstă, fotografiile, ce se vor lua din prilejul expoziției, vor fi și ele o adevărată podoabă și-o vie mărturie despre puterea de viață a poporului nostru.

De încheiere amintesc, că s'a svonit, că femeile noastre inteligente au de cuget, ca din incidentul expoziției, să pună temelii unor așezăminte în folosul mamelor pe timpul când nu pot munci cum și în al copiilor orfani.

D-zeu să le ajute!

Vizita Țarului la Constantinopol. Autocratul imperiului rusesc s'a hotărât să mai plece odată din țară. De data aceasta va merge în Italia, peste Constantinopole. În Bosfor va petrece, însă, numai trei ore.

Iachtul „Standard“ va ancoră înaintea palatului Dolma Bagdje. Întâlnirea între sultan și țar va avea loc pe yachtul „Standard“, în prezența principelui moștenitor, a principilor, miniștrilor și generalilor. Recepțiunea va dura două ore. După plecarea sultanului și a suitei sale, va avea loc primirea patriarhului egumenic și deputațiunii sf. Sinod.

Țarul se va opri la înapoiere pentru două zile la Constantinopol și va locui într'un palat situat pe partea asiatică a capitalei.

ȘTIRI.

Director al reuniunii de muzică din Sibiu a fost ales zilele aceste amicul nostru dl *Liviu Tempea*, distinsul pianist și compozitor muzical. Alegerea d-lui Tempea a făcut o bună impresie în cercurile iubitorilor de muzică și sunt speranțe că reuniunea va ajunge din nou pe drumul bunei înaintări. Dl Tempea s'a stabilit zilele acestea în Sibiu și dă și instrucție privată de pian.

Congresul studențesc. În a doua capitală a țării românești — Iașul — s'a ținut un congres studențesc, la care au luat parte și reprezentanți din Bucovina, Basarabia și Macedonia. Ardealul se știe, a fost zăvorât de Apponyi.

Studenții au manifestat simpatia și dragostea lor nestrămutată către cauzele mari ale neamului.

Au dat mai multe telegrame oamenilor chemați a juca roluri importante întru ajungerea scopurilor urmărite și au căutat a statorni o legătură mai trainică între studenții României libere și între ceilalți studenți Români, aflători în țările supuse.

E un început în bine și care nu poate găsi decât calde strigăte de aprobare.

Calvarul unui martir slovac. Peste 3000 de slovaci au semnat o petițiune ce au adresat-o ministrului de justiție, spre a liberă din închisoare pe șeful slovac, Hlinca, condamnat la închisoare pe trei ani, pentru agitațiuni în contra statului maghiar.

Condamnatul mai are încă un an de stat în închisoare — unde a stat până acum 2 ani.

Sufragetele engleze contra prim-ministrului Asquit. Sufragetele s'au folosit de venirea ministrului președinte Asquit la Birmingham spre a-și continua demonstrațiunile contra lui într'un mod și mai sgomotos ca mai înainte. Automobilul primului ministru a fost bombardat cu pietre. La intrarea halei, unde primul ministru urmă să-și țină discursul, au explodat mai multe bombe mici.

Sufragetele în număr de 400, se postaseră pe acoperișele caselor și când primul ministru își începuse discursul său, inconjurat fiind de un număr considerabil de polițiști, sufragetele aruncară țigle și alte obiecte asupra halei, spărgând aproape toate geamurile.

Poliția a trimis în cele din urmă după pompieri, cari începură să stropescă sufragetele cu pompele de incendiu. Văzând că sufragetele nu voiau să-și părăsească locurile lor, mai mulți pompieri s'au aruncat pe acoperișele spre a pune mâna pe ele; 5 femei, cari se apărau cu bastoane și topoare, au fost arestate, în răsetele mulțimii care privea de jos. Hainele acestor femei se sdrențuiseră complect în timpul luptei.

Cele două sufragete cari au aruncat cu pietre asupra trenului în care se află Lordul Asquith au fost osândite fiecare la câte o lună de închisoare.

Oameni rătăciți. În comuna Sibisani de lângă Vințul de jos până acum a susținut poporul școală confesională și-a fost spre laudă și mângâiere. Plata de 600 cor. s'a plătit; 400 cor. din repartitie și 200 coroane dela consistoriul din Sibiu. Acum când a trebuit să se întregească salariul învățătoresc după legea cea nouă, poporul a ridicat repartitia la 600 cor. și consistorul a ridicat ajutorul la 400 cor.

Până aci toate au fost bune și în ordine. Acum în vara asta, însă, cine, cine nu, a îndemnat și amăgit poporul nostru din Sibisani, ca să nu mai susțină școala confesională și să ceară școală de stat. Protopopul gr.-or. al Sebeșului dl Sergiu Medean a ieșit de două ori la fața locului pentru alegerea de învățător, dar

poporul nici nu a voit să audă de alegere, ci a făcut răscoală împotriva școalei confesionale, cerând ca protopopul să ieie protocol, că ei nu mai susțin școala, ci să facă statul școală!

Protopopul nu le-a putut implini această cerere scrintită — dar a fost nevoit să închidă sinodul.

După asta o parte din poporul rătăcit a plecat la inspectorul regesc de școale la Aiud, cu jalbă contra protopopului, că nu le-a făcut pe voie.

Mai auzit-ați oameni buni, ca să părăscă poporul pe conducătorii săi *la inimizii neamului*, pentru-că voiesc să-l susțină la lumina neamului lui, la legea și limba lui, pentru-că vor să-l conducă pe calea singură adevărată.

Nu se tem acești oameni nemulțumitori de urgia lui Dumnezeu și că fiii și nepoții îi vor blăstămă că au lăpădat, ba au vândut ce au avut mai scump: vatra legii și a limbii strămoșești.

Trageți-vă sama, rătăciților, până nu e prea târziu. Școală de stat vi-se poate da și dacă nu o cereți voi, dar școala confesională, școala în care limba voastră să mai fie cinstită și cultivată, dacă o închideți odată nu o veți mai deschide în veci. (Lib.)

Scandal la Politehnicul din Belgrad. Se anunță din Belgrad că Sâmbătă după amiazi s'a petrecut un scandal la școala politehnică din Belgrad. Profesorul Zoritsch voia să dea unui student o notă rea la examen, lucru care a dat loc la o altercație între profesor și fostul ministru Stancovici. La un moment dat profesorul Zoritsch l-a palmuit pe Stancovici de două ori, care la rândul său a scos un revolver. El a fost însă desarmat înainte de a putea trage. Senatul universitar a raportat guvernului cerând destituirea profesorului Zoritsch, cunoscut pentru nervositatea și severitatea lui exagerată.

Destăinuiri asupra mișcării preotului Gapon. Cunoscutul publicist și revoluționar rus Rutenberg a început să-și publice memoriile în ziarul „Le Matin“. În primul capitol se descrie acea Duminecă sângeroasă, când preotul Gapon a condus lucrătorii înaintea palatului de iarnă, unde aceștia au fost măcelăriți cu miile. La sfârșitul capitolului se descrie modul salvării lui Gapon de către Rutenberg.

Când Gapon se îmbrăcase în haine de lucrător și își tăiasse părul, țărani s'au bătut între dânșii spre a obține o șuviță de păr ca relictivă.

Explozii de bombe în Spania. Ziarul „Pais“ din Madrid semnaleză exploziuni de bombe cari au avut loc al Barcelona în vremea din urmă și cu privire la cari cenzura a oprit depeșile și a interzis a se publică ceva.

O exploziune a avut loc la 28 și alta la 30 August și s'au găsit bombe. În aceiași zi a avut loc o altă explozie și s'au găsit opt petarde fără să fie vre-o victimă. În ziua de 13 Septembrie a avut loc o explozie în strada San Paulo în care au fost cinci răniți.

Convocare. P. T. membrii „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ sunt invitați prin aceasta la *adunarea generală*, ce se va țineă Duminecă în 13/26 Septembrie c. la ora 2 d. a. în localitățile Reuniunii (strada Bruckenthal Nr. 17, etagiu) cu următoarea ordine de zi: 1. Raportul comitetului. 2. Socotelile Reuniunii. 3. Alegerea comitetului. 4. Propuneri eventuale. Din ședința comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, ținută la 16 Septembrie n. 1909. *Victor Tordășianu* prezident, *Stefan Duca* notar.

Desmințire.*)

Onorată Redacțiune!

În primul D-Voastre din Nr. 35, i-se aduce protopopului gr. cat. al Aiudului, o grea și nemeritată ofensă, afirmându-se despre el, că ar fi pactat cu direcțiunea gimnaziului reformat din Aiud în contul limbei române. Ba e tratat și cu „grațioasele“ epitete „protopop amărit“, „uscătură“ și „cap, ce umblă cu doi bani în trei pungi“.

Această nemeritată ofensă i-a aduso nu de mult și ziarul „Lupta“. A fost însă retușată prin însuși calomniatul în Nr. 154 p. 5. al aceluiași ziar.

Ca nu cumva această nouă ediție a calomniei, despre carea P. O. D. protopop al Aiudului, poate nici nu visază — prin tăcerea dânsului se pară a fi confirmată, mă simt dator a o reduce la adevărata ei valoare, eu unul din subalternii săi, care altcum sunt în poziția de-a-mi cunoaște șeful mai bine — poate — decât oricare altul.

De șase ani protopopul Aiudului nu și-a deprins dreptul de catehet în liceul reformat de acolo, fiind oprit de direcțiune, pentru-că nu voia să catehizeze ungurește (v. Lupta Nr. 154 p. 5.) N'a pactat deci cu direcțiunea liceului „în contul limbei române“ nici atunci și cu atât mai puțin acum în această vreme de grea cumpănă pentru bisericile române și de murdară și rușinoasă pomenire pentru guvernului botezat cu apa murdară a unei mincinoase civilizații.

Nu e „protopop amărit“, ci din contră unul din cei mai harnici și destoinici protopopi gr. cat.

În chestii naționale nu e nici „uscătură“ nici nu joacă „pe cel cu doi bani în trei pungi“, ci e caracter integru, care are la răvaș, nu păcate, ci virtuți naționale; ca dovadă amintesc că e principalul restaurator al despărțământului Aiud-Teiuș al Asociațiunii, pentru a cărui conducere geloasă își află destulă vreme, deși agendele parohiale, protopopești și conducerea expositurii „Economului“, ar da îndeajuns de lucru și celui mai zelos muncitor.

La alegerile municipale din cel mai apropiat trecut a ridicat cu cinste steagul național. În urma zelului său neînfricat, puțin a lipsit de n'am văzut minunea minunilor — steagul național învingător în arhișovinistul Aiud. În comisiunile administrative, în cari e „corbul alb“ susține și apără totdeauna punctul de vedere național.

Adevăratul portret al protopopului gr. cat. din Aiud nu samănă deci de loc, cu cel din primul D-Voastre.

Tragerea în noroiu a oamenilor de omenie mai curând strică cauzei noastre, decât folosește.

Atâta în interesul adevărului!

Aiudul de sus, la 18 Septembrie 1909, cu distinsă stimă.

Niculae Marcu
adm. paroh.

*) Publicăm aceste rânduri în interesul adevărului și noi am fi cei dintâi cari ne-am bucură dacă această desmințire ar corăspunde adevărului (N. Red.)

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune) — în Săliște. —

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale poștală cu cecuri.